

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет соціології і права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету соціології і права
(назва інституту/факультету)


А.А. Мельниченко
(підпис) (ініціали, прізвище)

“ ” 2016 р.



МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

навчальної дисципліни

підготовки аспірантів за спеціальністю 053 Психологія

Ухвалено методичною комісією
факультету соціології і права

Протокол від «23» червня 2016 р. № 2

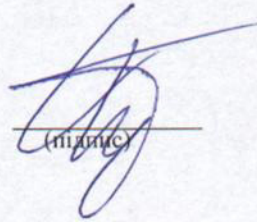
Голова методичної комісії

К.Л. Попов

«23» червня 2016 р.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

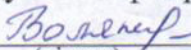
Доцент, д.психол н. Гуцол Світлана Юріївна



(підпис)

Програму затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки
Протокол від «22» червня 2016 року № 14

Завідувач кафедри



(підпис)

Н.Ю. Волянчук

«22» червня 2016 р.

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» складено відповідно до освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія.

«Методологія наукових досліджень» належить до дисциплін професійної підготовки аспірантів.

Здобуття аспірантами освітньо-наукового рівня «доктор філософії» за спеціальністю 053 Психологія передбачає наявність у них знань і сформованість умінь методологічно обґрунтовано організовувати, проводити та впроваджувати результати власних науково-пошукових досліджень що, у свою чергу, і зумовлює необхідність опанування навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень».

Методологія наукових досліджень – галузь наукової психології, яка вивчає дослідження системи методів у психологічній науці, складання моделей наукової діяльності та окремих її видів.

Предметом навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» є методологічні основи наукових досліджень та практичної діяльності в психології.

Міждисциплінарні зв'язки. Забезпечуючі дисципліни: «Теоретичні і методологічні проблеми психології», «Навчальна дисципліна з філософії»,. Забезпечувані дисципліни: «Психологія наукової і технічної творчості», «Навчальна дисципліна з прикладної психології».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування в аспірантів **здатностей:**

- проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей та соціально-психологічних явищ;
- переосмислювати наявне та створювати нове цілісне психологічне знання та професійну практику і розв'язувати значущі методологічні проблеми;
- розроблення понятійно-категоріального апарату власних наукових досліджень з психології;
- знаходити, обробляти й аналізувати необхідну інформацію для рішення проблем і прийняття рішень;
- забезпечувати саморозвиток і самовдосконалення шляхом;
- самостійно виконувати науково-дослідну діяльність з використанням сучасних методів;
- проводити теоретичні й експериментальні дослідження з психології;
- адаптувати і узагальнювати результати сучасних психологічних досліджень для вирішення наукових і практичних проблем.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти після засвоєння навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- історії методологічних пошуків у психології;
- ролі і місця загально-психологічних і конкретно-психологічних принципів організації і проведення психологічних досліджень;
- теоретичних і емпіричних методів психологічного дослідження;

- загально-методологічних основ наукових досліджень;
- внеску фундаторів світових та вітчизняних психологічних шкіл у розкриття предмету і конструювання методів дослідження;
- технології розробки проекту наукового дослідження та впровадження його результатів;
- основ раціонального планування дослідницької діяльності;
- понятійно-категоріального апарату психологічних досліджень;
- особливостей стадії підготовки (орієнтування) у дослідницько-пошуковому процесі
- типів психологічних досліджень;
- основних нормативів експериментальної діяльності у психології;
- джерел формулювання наукових гіпотез;
- змістовного і формального планування психологічного експерименту;
- алгоритму експериментального дослідження;

уміння:

- виокремлювати методологічну складову феноменів психологічного знання;
- конкретизувати загальні принципи та провідні концептуальні положення відповідно до вимог певного завдання, певної ситуації;
- визначати мету і завдання наукового пошуку з урахуванням стану науки і потреби практики;
- здійснювати розробку відповідних методичних процедур при проведенні дослідження;
- здійснювати аналіз літератури за проблематикою наукового дослідження як створення передумови наукового пошуку;
- структурувати теоретико-методологічне знання, володіти навичками його моделювання;
- оцінювати методологічну обґрунтованість сучасних наукових пошуків у психологічній царині;
- обирати науковий напрям;
- формулювати гіпотезу та завдання науково-практичних психологічних досліджень;
- обирати адекватні науково-психологічні методи дослідження;
- обирати тип дослідження, адекватний специфіці професійних завдань, що розв'язуються експериментальним шляхом;

мати уявлення про:

- організацію наукової діяльності в Україні;
- вимоги до аналізу результатів обстеження, отриманих у процесі застосування експериментальних методик;
- протоколювання процедури експериментального дослідження;
- науковий та соціальний ефект виконаного дослідження;
- впровадження результатів наукових психологічних досліджень.

2. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4 кредити ЄКТС.

Рекомендований розподіл навчального часу

Форма навчання	Всього	Розподіл навчального часу за видами занять				Семестрова атестація
	Кредитів	Годин	Лекції	Семінарські заняття	СРС	
<i>Денна</i>	4	120	18	18	84	Диференційований залік
<i>Заочна</i>	4	120	4	4	112	

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Наука і наукові дослідження в сучасному світі

Тема 1.1. Наука як система знань і сфера людської діяльності

Поняття про науку. Описова, прогностична, проектно-конструкторська, технологічна та інші функції науки. Наука як соціальний інститут. Історичні передумови виникнення науки. Етапи розвитку науки. Наукові революції. Класифікація наук. Організація наукової діяльності в Україні.

Тема 1.2. Загально-методологічні основи наукових досліджень

Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки. Класифікація наукових досліджень. Загальнонаукові принципи: єдності теорії і практики, детермінізму, доповнювальності, самоорганізації, системності, інваріантності. Вимоги до методів наукових досліджень. Класифікація методів. Проблема понятійно-категоріального апарату наукових досліджень.

Розділ 2. Методологічні основи психологічних досліджень

Тема 2.1. Загальнопсихологічні і конкретнопсихологічні принципи організації і проведення психологічного дослідження

Загальнопсихологічні принципи дослідження. Принцип єдності психіки і діяльності. Принцип єдності особистості та її життєдіяльності. Принцип особистісного підходу. Принцип об'єктивності психологічного дослідження. Принцип історизму. Принципи дослідження психологічних явищ у їхньому розвитку. Принцип саморозвитку. Принцип суб'єктності. Принцип системності. Конкретнопсихологічні принципи дослідження.

Тема 2.2. Теоретичні методи психологічного дослідження

Методи психології. Типологія методів. Методика. Теоретичне дослідження в психології. Теоретичні методи дослідження в психології, зокрема аналіз, реконструкція, моделювання, прогнозування. Операціоналізація понять у теоретичних дослідженнях. Теоретичне значення дослідження. Оформлення теоретичної частини роботи. Порядок опрацювання літературних джерел.

Тема 2.3. Емпіричні методи психологічного дослідження

Емпірична частина дослідження. Види експерименту. Методи здобуття емпіричного матеріалу. Визначення змінних. Поняття про вибірку досліджуваних. Вимоги до вибірки. Пілотажне дослідження. Інструктування. Процедура експерименту. Обробка емпіричних даних. Обробка та аналіз даних дослідження.

Тема 2.4. Понятійно-категоріальний апарат психологічного дослідження

Теорія і її категоріальна основа. Розробка понятійно-категоріального апарата як перший етап психологічних наукових досліджень. Обґрунтування актуальності теми дослідження. Визначення проблемної ситуації. Вивчення теоретичного і практичного стану розробки проблеми. Визначення об'єкту та предмету дослідження. Визначення мети та завдань дослідження. Формулювання робочої гіпотези. Вибір методів дослідження. Прогнозування наукової новизни, теоретичної та практичної значущості результатів дослідження.

Розділ 3. Організація та проведення наукових досліджень з психології

Тема 3.1. Види психологічних досліджень та етапи їх проведення

Види психологічних досліджень. Етапи проведення психологічних досліджень. Розробка понятійно-категоріального апарату дослідження. Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження. Проведення дослідження. Обробка даних дослідження та оформлення результатів. Аналіз і інтерпретація результатів дослідження. Висновки.

Тема 3.2. Вимоги до підготовки та оформлення дисертаційного дослідження за спеціальністю 053 Психологія

Загальні рекомендації щодо оформлення кваліфікаційних робіт. Вимоги до формулювання теми кваліфікаційних робіт. Вимоги до окремих складових роботи. Вимоги щодо форматування роботи. Вимоги до наукового стилю мовлення. Основні вимоги до реферування та цитування літератури. Поняття про авторські права.

Тема 3.3. Представлення та впровадження результатів психологічного дослідження

Форми відображення результатів наукового дослідження. Поняття про наукову статтю та її структуру. Тези доповіді на науковій конференції. Особливості підготовки наочного матеріалу для захисту результатів дослідження: комп'ютерні презентації, слайдові доповіді, стендові доповіді. Впровадження результатів дослідження.

4. Рекомендована тематика семінарських занять

Основними завданнями семінарських занять, які мають практико орієнтований характер, є поширення, поглиблення та систематизація знань аспірантів, набутих ними на лекційних заняттях з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень», розвиток у аспірантів умінь працювати з психологічною науковою та науково-методичною літературою, готувати доповіді, формулювати та відстоювати свою наукову та особисту позицію, приймати активну участь у тематичних дискусіях, що сприятиме застосуванню базових знань з навчальної дисципліни в майбутній професійній діяльності.

Тема 1. Наука як система знань і сфера людської діяльності

Тема 2. Загально-методологічні основи наукових досліджень

Тема 3. Загальнопсихологічні і конкретнопсихологічні принципи організації і проведення психологічного дослідження

Тема 4. Теоретичні методи психологічного дослідження

Тема 5. Емпіричні методи психологічного дослідження

Тема 6. Понятійно-категоріальний апарат психологічних досліджень

Тема 7. Види психологічних досліджень та етапи їх проведення

Тема 8. Вимоги до підготовки та оформлення дисертаційного дослідження за спеціальністю 053 Психологія

5. Рекомендована література

1. Бочелюк В. Й. Методика та організація наукових досліджень із психології : Навчальний посібник [Електронний ресурс] / В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 360 с. – Режим доступу : <https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fpadabum.com%2F%2Ffx.php%3Fid%3D88773&name=x.php%3Fid%3D88773&lang=uk&c=5765b453eea2>
2. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник [Електронний ресурс] / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. - 192 с. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/121707/>
3. Основи методології та організації наукових досліджень : Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів [Електронний ресурс] / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с. – Режим доступу : https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fshron.chtyvo.org.ua%2FKonverskyi_Anatolii%2FOsnovy_metodolohii_ta_orhanizatsii_naukovykh_doslidzhen.pdf&name=Osnovy_metodolohii_ta_orhanizatsii_naukovykh_doslidzhen.pdf&lang=uk&c=5765b6449220
4. Основи наукових досліджень : науково-допоміжний бібліографічний покажчик [Електронний ресурс] / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека ; укладачі: І. О. Железняк, В. В. Косенко ; ред. В. В. Косенко ; передмова В. В. Косенко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. – 284 с. – Режим доступу : http://library.sspu.sumy.ua/biblioteka/bibliografichni_pokazhchyky/2014/1_g.pdf
5. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень. Підручник [Електронний ресурс] /Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – К. : Знання, 2005. – 309 с. – Режим доступу : <http://toloka.to/t39664>
6. Інтернет-видання з проблем методології наукових досліджень у психології.

6. Засоби діагностики успішності Практико-орієнтовані завдання.

7. Методичні рекомендації

Робочу програму доцільно скласти відповідно до навчальної програми дисципліни «Методологія наукових досліджень».